

Як уникнути великих збитків при втраті врожаю або сільськогосподарських тварин підприємству

1. Агрострахування

Сільськогосподарське виробництво є специфічною галуззю господарства на яку суттєвий вплив мають непередбачувані природні та інші фактори. Поряд з цим, для аграрного виробництва характерні низька оборотність коштів та високі ризики. Сукупність зазначених факторів зумовлює потребу у страхуванні сільськогосподарської продукції. Страхування та управління ризиками є одним із засобів, що дозволяє мінімізувати негативні наслідки від непередбачуваних подій у сільському господарстві. З інформацією про агрострахування можливо ознайомитись за посиланням <https://minagro.gov.ua/napryamki/finansova-politika/agrostrahuvannya>.

Нормативна база:

- Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 9 лютого 2012 року № 4391-VI.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>

При страхуванні сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень належать загибель (втрата, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибель (недобір, недоотримання) застрахованого врожаю, продуктів бджільництва, відхилення від значення показників (індексів), визначених страховиком і страхувальником у договорі страхування, інші події, передбачені договором страхування.

При страхуванні сільськогосподарських тварин належать загибель (втрата, вимушений забій, травматичне пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, інші події, передбачені договором страхування.

До сільськогосподарських страхових ризиків при страхуванні сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень належать:

- 1) сильні морози, заморозки, вимерзання, льодяна кірка;
- 2) сильний вітер (у тому числі ураганний вітер, шквал, смерч), пилова буря, град, удар блискавки та пожежі, спричинені блискавкою;
- 3) сильні дощі і зливи, тривалі дощі, повінь (паводок);
- 4) сильна спека, засуха (посуха), суховій, комплекс посушливих умов;
- 5) випрівання, вимокання, випирання, випадіння;
- 6) сіль, лавина, земельний зсув;
- 7) землетрус;
- 8) епіфітотія, осередок масового розмноження шкідливого організму, спалах масового розмноження шкідника рослин, вторинні хвороби рослин;
- 9) крадіжки та протиправні дії третіх осіб.

10) відхилення параметра (значень) індексу (індексів), визначеного страховиком і страхувальником у договорі страхування;

11) інші події, передбачені договором страхування.

До сільськогосподарських страхових ризиків при страхуванні сільськогосподарських тварин належать:

- 1) інфекційні хвороби, пожежі, стихійне лихо;
- 2) нещасний випадок;
- 3) вимушений забій (стемпінг-аут) згідно з законодавством у зв'язку з проведенням заходів з боротьби з інфекційними хворобами тварин;
- 4) неможливість використання тварин за призначенням (для племінних тварин);
- 5) крадіжки та протиправні дії третіх осіб;
- 6) інші події, передбачені договором страхування.

2. Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції

Нормативна база:

- Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1342 «Про затвердження Порядку надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції».

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1342-2021-%D0%BF#Text>

Порядок визначає умови надання державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції та механізм використання коштів, передбачених Мінагрополітики у державному бюджеті за бюджетною програмою “Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників” для державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції.

Державна підтримка страхування сільськогосподарської продукції здійснюється шляхом відшкодування страхувальникам частини сплачених страхових премій за договором страхування (далі - компенсація).

Компенсація надається у розмірі до 60 відсотків вартості страхової премії.

Сума компенсації, що надається на одного страхувальника протягом бюджетного періоду, не може перевищувати 10 тисяч розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року.

Компенсація надається на безповоротній основі страхувальникам, які сплатили відповідно до умов договору страхування страхові премії страховику, який включений до переліку уповноважених страховиків.

Для отримання компенсації за укладеними договорами страхування страхувальники подають уповноваженому страховику:

- заявку, за встановленою Мінагрополітики формою <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0836-22#Text> ;

- згоду про надання уповноваженим страховиком Мінагрополітики інформації, яка містить персональні дані, за формою, визначеною уповноваженим страховиком;

- завірену банком копію платіжної інструкції про сплату страхових премій;
- довідку про відкриття поточного рахунка, видану банком.

Подані страхувальниками документи реєструються та зберігаються уповноваженим страховиком у встановленому порядку.

У разі подання страхувальником документів не в повному обсязі або оформлених з порушенням вимог законодавства такі документи повертаються страхувальнику протягом трьох робочих днів.

Заявки подаються:

- до 1 квітня поточного року - за укладеними договорами страхування з 10 листопада минулого року по 31 березня поточного року;
- до 1 серпня поточного року - за укладеними договорами страхування з 1 квітня по 31 липня поточного року;
- до 10 листопада поточного року - за укладеними договорами страхування з 1 серпня по 9 листопада поточного року.

3. Отримання сільськогосподарським товаровиробником коштів резервного фонду бюджету

Алгоритм отримання сільськогосподарським товаровиробником коштів резервного фонду бюджету відповідно до порядку використання коштів, затвердженого Постановою КМУ від 29.03.2002 № 415 (далі – Порядок)

Коли настає надзвичайна ситуація регіонального характеру для часткової компенсації збитків можуть виділятися кошти з Державного резервного фонду.

1. Сільгосптоваровиробник.

У разі виникнення надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру, яка завдала шкоди посівам, або призвела до їх загибелі, а сільгосптоваровиробник претендує на отримання компенсації з резервного фонду державного бюджету йому потрібно надати до райдержадміністрації:

- обґрунтування необхідності та обсягів додаткових коштів (довідку про збитки, які виникли внаслідок стихії, довідки з Держстату по с/г підприємству щодо посіву, середній ціні реалізації в попередньому році та валові збори і урожайність за останні 5 років по пошкоджених с/г культурах, довідку від гідрометеорологічного центру про надзвичайну ситуацію);

- акт обстеження посівів. Оскільки порядку документування факту загибелі посівів у жодному нормативно-правовому акті не визначено, то він складається у довільній формі, при цьому зазначається назва підприємства, загальна площа посіву чи посадки с-г культури, фаза розвитку, площа загибелі (пошкодження, %) культури та в наслідок якої надзвичайної ситуації. Акт скріпляється підписами членів комісії, до складу якої можуть входити як працівники сільгоспідприємства (керівник, агроном, (головний) бухгалтер, бригадир), так і представники інших організацій, зокрема страхової компанії (якщо посіви були

застраховані), органів місцевої влади, на території якої знаходяться відповідні посіви, та залученими за згодою представниками державних установ;

- документи, що підтверджують отримані суми страхового відшкодування (у разі відсутності договору страхування - пояснення заявника про причини непроведення страхування);

- перелік невідкладних (першочергових) робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, заходів, пов'язаних із запобіганням виникненню надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціального характеру, та інших заходів.

2. Райдержадміністрація.

Відповідно до Порядку райдержадміністрація на підставі результатів засідання районної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій, та матеріалів сільгосптоваровиробників узагальнює розміри завданих збитків і готує звернення в облдержадміністрацію, до якого додаються усі підтверджуючі матеріали сільгосптоваровиробників.

3. Облдержадміністрація.

На підставі отриманих матеріалів облдержадміністрація готує та надсилає до Кабінету Міністрів України:

- звернення, у якому наводиться короткий опис надзвичайної ситуації, в якому відображено причини її виникнення та наслідки; зазначено перелік населених пунктів і часовий інтервал дії надзвичайної ситуації; розмір фінансування (місцеві бюджети, державні цільові програми, субвенції) заходів, направлених на запобігання виникненню надзвичайної ситуації, а також обсяг асигнувань, спрямованих на ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації за рахунок коштів підприємств, установ та організацій, на території яких вона виникла, і додатково - за рахунок резервних фондів місцевих бюджетів та матеріальних резервів.

Крім того, у зверненні зазначається:

- напрям використання коштів резервного фонду бюджету;
- головний розпорядник бюджетних коштів, якому пропонується виділити кошти з резервного фонду бюджету (у разі необхідності); - обсяг асигнувань, який пропонується надати з резервного фонду бюджету, в тому числі на умовах повернення;

- підстави для здійснення заходів за рахунок бюджету;

- інформація про можливість (неможливість) фінансування зазначених заходів за рахунок інших джерел та наслідки у разі, коли кошти з резервного фонду не будуть виділені.

- протокол засідання регіональної комісії з питань техногенно екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій (далі - протокол) щодо попередньої класифікації надзвичайної ситуації за видом, класифікаційними ознаками та рівнем. У протоколі зазначаються узагальнена інформація про надзвичайну ситуацію, час її виникнення, зона дії та наслідки, рівень за класифікаційними ознаками; прийняті рішення щодо її ліквідації, залучені сили і засоби для проведення невідкладних заходів, а також обсяг матеріальних ресурсів і коштів,

виділених з резервних фондів місцевих бюджетів та інших джерел. До протоколу додаються усі матеріали, які надійшли від райдержадміністрацій.

- розрахунок збитків, завданих внаслідок надзвичайної ситуації складається відповідно до Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 175 (із наданням інформації щодо форми власності сільгосптоваровиробників, які зазнали втрат);

- довідка про гідрометеорологічні умови, яка видана Українським гідрометеорологічним центром, або обласним центром з гідрометеорології, у разі виникнення надзвичайної ситуації природного характеру.

- перелік невідкладних (першочергових) робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, заходів, пов'язаних із запобіганням виникненню надзвичайних ситуацій техногенного, природного та соціального характеру, та інших заходів.

4. Кабінет Міністрів України.

КМУ дає доручення Мінекономіки розглянути звернення та підготувати пропозиції для прийняття рішення про виділення коштів з резервного фонду бюджету, а також у разі потреби дає доручення ДСНС, щодо підготовки експертного висновку стосовно даного звернення.

Мінфін розглядає звернення та подані до нього матеріали, готує пропозиції щодо підстав та можливого обсягу виділення коштів з резервного фонду бюджету і надсилає їх до Мінекономіки.

Згідно Порядку, Мінекономіки робить узагальнений висновок і готує проект розпорядження КМУ щодо виділення коштів з резервного фонду бюджету.

Слід зазначити, що відповідно до пункту 11 Порядку кошти із резервного фонду бюджету суб'єктам господарської діяльності недержавної форми власності або суб'єктам господарської діяльності, у статутному фонді яких корпоративні права держави становлять менше ніж 51 відсоток, виділяються через головних розпорядників бюджетних коштів лише на умовах повернення.

Однією із умов виділення коштів є відсутність заборгованості регіону перед резервним фондом бюджету.

4. Участь в державних підтримках.

З актуальними державними програмами можливо ознайомитись на сайті Державного аграрного реєстру (<https://www.dar.gov.ua/>).